

Tips voor toetsen op afstand

Er leven momenteel veel vragen over toetsen op afstand. We zetten de antwoorden voor je op een rij. Deze komen voort uit een Q&A sessie in april 2020 van de CED-Groep en de Universiteit van Utrecht, in samenwerking met NUOVO-scholen in Utrecht.

De tips zijn afkomstig van de adviseurs: Brigitte van Hilst (CED-Groep), Claudy Oomen (Universiteit Utrecht), Raoul Sahetapy (NUOVO bedrijfsbureau).

In Coronatijd: formatief of summatief toetsen?

Bedenk: met welk doel je wilt toetsen?

Wil je zicht houden op de vorderingen van de leerlingen? Toets dan formatief. Het doel is de leerling informatie te geven over wat hij/zij al beheerst en waar hij/zij nog aan moet werken. Dit heeft meerdere voordelen: als docent zie je ontwikkeling van de leerling en kun je oefenstof op maat bieden. Het werkt ook motiverend voor de leerlingen. Je houdt ze aan het leren.

Tips voor formatieve toetsen (of opdrachten):

- Geef geen cijfer.
- Deel de toetsvragen op in onderdelen (bijv. a.h.v. RTTI, of verschillende vaardigheden/thema's in de lesstof) en ga na hoe leerlingen op ieder onderdeel scoren.
- Leg contact met de leerlingen en geef gerichte feedback.

Wil je vaststellen of de leerling het vereiste niveau heeft bereikt? Toets dan summatief. Dit doe je bijvoorbeeld ter afsluiting van een periode. Het is van belang als je aan het einde van het jaar moet vaststellen of een leerling normaal doorstroomt, afstroomt of blijft zitten.

Stel jezelf de volgende vragen als je summatief wilt toetsen:

- Moet het summatief of kan het ook formatief?
- Moet het nu, of kan het ook later?
- Is de toetsvorm die ik kies geschikt voor online toetsen, of zijn andere toetsvormen mogelijk?

Bij summatieve kennistoetsen, met multiple choicevragen of open vragen die een kort antwoord vereisen, ligt fraude op de loer. Als de scholen nog voor de zomer opengaan, dan kun je ook overwegen om de belangrijkste summatieve toetsen even uit te stellen. Ondertussen kun je wel formatieve toetsen online afnemen.

Welke, minder fraudegevoelige, alternatieve toetsvormen zijn er?

Mochten de scholen niet voor de zomer opengaan, dan kun je twee paden bewandelen: je zet extra 'beveiliging' op de toets (zie het blok op de vorige pagina), of je kiest voor een alternatieve toetsvorm.

Alternatieve toetsvormen zijn bijvoorbeeld:

- Werkstukken, verslagen enz.
- Praktische opdrachten, waarbij je bijvoorbeeld de leerling vraagt om een filmpje (vlog met presentatie) te maken waarin hij/zij een proefje uitvoert of iets presenteert. Of een foto waarin je bijv. laat zien bij natuurkunde hoe het licht valt.
- Casustoetsen of open boektoetsen.
- Toetsen met vragen waarbij je je antwoord moet onderbouwen of een 'kladberekening' moet noteren.

Wat kun je doen om een toets minder fraudegevoelig te maken?

1. Tijdslimiet aanbrenge
2. Database aan vragen samenstellen en categoriseren
3. Andere vragen stellen per leerling aan de hand van de categorie (bv. RTTI)
4. Vragen in willekeurige volgorde laten stellen
5. De toets moet één vraag tegelijk in beeld brengen
6. Resultaten moeten niet (direct) zichtbaar zijn voor de leerling
7. Een online toets koppelen aan met een online-gesprek.
8. De toets laten maken terwijl leerlingen in Teams inloggen ('online surveilleren'). Op een voor de leerlingen onbekend moment klik je een leerling aan en zie je hem/haar in beeld.

Neem hierbij vooral in overweging of je met de toets ook nagaat of de *leerdoelen* behaald worden. Met een werkstuk of casustoets toets je geen pure kennis (reproductie), maar toepassen/inzicht. Als dit niet je leerdoel is, dan is deze toetsvorm niet geschikt. Ook is het belangrijk dat je *leeractiviteiten* hierop aansluiten: laat je leerlingen in de lessen/tijdens het oefenen ook hieraan werken? Tot slot moet het helder zijn voor de leerlingen wat er bij de toets van ze verwacht wordt. Een nieuwe toetsvorm of -omgeving is wettelijk voor de leerling. Een (formatieve) oefentoets die hetzelfde is opgezet, kan helpen.

Wat is een goede formatieve toets?

Dit is een toets die niet het eindniveau meet, maar nagaat wat de tussentijdse leervorderingen zijn ten opzichte van de leerdoelen. Docent en leerling weten dan waar ze nog aan moeten werken. De vorm kan variëren, van een oefentoets die erg lijkt op de summatieve toets die nog gaat komen, tot een 'huiswerkopdracht' die de leerkracht nakijkt en waar gerichte feedback op volgt voor de periode die nog komt.

Wat zijn de tools/mogelijkheden om online te toetsen?

Bij het online toetsen is het van belang dat leerlingen bekend zijn met het programma/de app en de toetsvorm op het moment dat ze een toets gaan maken. Er zijn legio mogelijkheden om online te toetsen, die vaak een overlap hebben met elkaar. Belangrijk is daarom om een tool te kiezen waarmee al gewerkt wordt op school of die in ieder geval zoveel mogelijk overeenkomsten kent met gebruikte tools/methodes.

Welke tools/ mogelijkheden zijn er?

- Afgeleiden van vragenlijsttools (quiz) als **Google Forms** en **Microsoft Forms**. Deze bieden de mogelijkheid om diverse soorten vragen te maken en tijdslimieten in te stellen.
- Quiz apps als **Socrative**, **Kahoot** en **Quizizz**, waarbij vaak ook allerlei metadata kan worden gegenereerd.
- De complete **digitale lespakketten behorende bij een methode**. Deze bevatten doorgaans ook een digitale versie van de werkboeken waarbij het gemaakte werk van elke leerling inzichtelijk wordt voor de docent. Daarnaast bevatten zij meestal ook oefentoetsen met een mogelijkheid voor feedback.
Een afgeleide hiervan is **LessonUp**. Dit biedt een mogelijkheid voor het maken van digitale lessen en online toetsen.
- De digitale toetsprogramma's als **Quayn**. Quayn is in feite de cloud versie van Wintoets. Dit programma biedt de mogelijkheid om zelf toetsen samen te stellen zoals jij wilt, formatief, summatief of adaptief. Het beschikt over een grote itembank en je kan alles naar wens inrichten (tijdslimiet, antwoorden/vragen door elkaar, verschillende vragen per leerling). De afname van een toets is mogelijk via een secure browser van Quayn en achteraf zijn er diverse analyse-mogelijkheden.

Er worden momenteel veel online programma's gratis beschikbaar gesteld tot het eind van het schooljaar door bijvoorbeeld uitgeverijen, wat drempelverlagend is om het een en ander uit te proberen.

Hoe ga je de laatste periode van het jaar determineren?

Je kunt hierin onderscheid maken tussen de leerjaren waarin gedetermineerd moet worden en de andere (gewone) leerjaren.

Overwegingen hierbij kunnen zijn:

- op grond van cijfers van maart/april *(toetsen die betrouwbaar zijn afgenomen)
- basisschooladvies bij brugklassen (in leerjaar 1)
- gemiddelde (of tekorten) over alle vakken
- gemiddelde (of tekorten) over kern-/profielvakken
- historische cijfermatige ontwikkeling op de kernvakken (perioden of voorgaande jaren)
- advies mentor (m.n. onderbouw) over planning- en leervaardigheden
- vakadvies van vakdocenten (ook in andere leerjaren)
- scoreverdeling op RTTI ten opzichte van de gestelde norm**

Tot slot

Houd er rekening mee dat je onderwijs in deze periode ook anders is, en dat kan zich doorvertalen naar de prestaties van de leerlingen die je met een summatieve toets meet. Overweeg om de laatste periode minder zwaar mee te tellen dan de eerdere periodes als het gaat om determinatie of doorstroom. Gun jezelf de tijd, en neem steeds één stap.